

Arjan Vliegenthart

'EEN SCHULDEN- EN ARMOEDECRISIS LIGT OP DE LOER'

Door de coronacrisis raken steeds meer mensen in de schulden. Arjan Vliegenthart, directeur van het Nibud, maakt zich zorgen of de gemeentelijke schuldhelpverlening dit groeiend aantal mensen wel adequaat kan helpen. 'Als je het systeem niet verandert, blijft het dweilen met de kraan open.'

TEKST PIEN HEUTS BEELD GEERT DE JONG

Waarover maakt u zich vooral zorgen?

'De groeiende groep mensen met schulden die nu nog niet zichtbaar is. Door de eerste lockdown konden veel mensen niet fysiek terecht bij gemeenten. Online om hulp vragen is niet voor iedereen weggelegd. Daarnaast komen naarmate de coronacrisis langer duurt meer kwetsbare mensen, zoals flexwerkers en zzp'ers, in de problemen. Een op de drie huishoudens verwacht de komende tijd de rekeningen niet meer te kunnen betalen. Voor de crisis was de schuldhelpverlening al overbelast. De NVVK, de club van schuldhelpverleners, verwacht dat het aantal mensen met schulden dat hulp vraagt dit jaar en daarna met minimaal 30 procent toeneemt. Ik maak me zorgen over de boeggolf van honderdduizenden mensen extra die straks op gemeenten afkomt.

Een schulden- en armoedecrisis ligt op de loer.'

Om mensen met betalingsachterstanden eerder te traceren gaat in januari de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhelpverlening in. Energiebedrijven, woningcorporaties, zorgverzekeraars kunnen mensen met betalingsachterstanden melden bij de gemeente, die dan in een vroeg stadium schuldhelpverlening kan aanbieden. Een goede maatregel?

'Het is zeker een stap in de goede richting dat gemeenten aan vroegsignalering kunnen gaan doen. Daardoor kan de periode tussen het opbouwen van schulden en het aankloppen bij de schuldhelpverlening - gemiddeld vijf jaar - bekort worden. En hoe eerder je schulden aanpakt, hoe beter het is voor mensen die in de knel zitten. 'Maar dan moet

je wel, zoals we deden in de tijd dat ik SP-wethouder in Amsterdam was, bij mensen aanbellen en vragen: "We hebben de indruk dat u twee rekeningen niet betaald heeft. Speelt er een financieel probleem? Kunnen we u daarbij helpen?" Als gemeenten echter tegelijkertijd moeten bezuinigen, gaat het niet lukken om hier geld en menskracht voor vrij te maken. Het vraagt écht om politiek commitment om schuldhelpverlening tot prioriteit te maken.'

Er is 146 miljoen extra vrijgemaakt voor de schuldhelpverlening, ook voor nieuwe groepen zoals zzp'ers en flexwerkers die vanwege de coronacrisis in de problemen zijn geraakt.

'Dat is een mooi begin. Maar ik denk tegelijkertijd dat als je het systeem niet verandert die 146 miljoen of welke wetswijziging dan ook weinig uithalen. Dan blijft het dweilen met de kraan open. We zullen uit een heel ander vaatje moeten tappen, willen we de groeiende hulpvraag aankunnen.'

Leg uit.

'Juist in deze tijd waarin het beroep op de schuldhelpverlening enorm zal toenemen, hoop ik dat we voor een andere vorm durven te kiezen. Ik vind dat schulden veel sneller en makke-

'Schulden kunnen iedereen overkomen'

lijker gesaneerd moeten worden. Nu duurt het drie jaar voordat mensen in de schuldsanering met een schone lei kunnen beginnen. Schulden brengen niet alleen veel leed, maar ook veel maatschappelijke kosten met zich mee, als zorgkosten en verlies aan productiviteit. Maak saneren makkelijker en zorg dat mensen na anderhalf jaar hun leven weer kunnen oppakken. Daarnaast moet de doorlooptijd van het gemeentelijk schuldhelpverleningstraject veel korter. Nu duurt het heel lang voordat mensen hulp vragen én krijgen. Mensen zitten veel langer in de problemen dan nodig is. Dus: snel helpen, snel een betalingsregeling, zodat je weet wat je maandelijks, hoe lang moet terugbetalen. De duur van dit traject zou van drie naar anderhalf jaar moeten.'

Maak je het dan niet te makkelijk voor mensen met schulden?

'Het is enorm zwaar om schulden te hebben. En deze coronacrisis legt nóg duidelijker bloot dat schulden iedereen kunnen overkomen. Niet alleen door

ARJAN VLEGENTHART: 'IK VIND DAT SCHULDEN VEEL SNELLER EN MAKKELIJKER GESANEERD MOETEN WORDEN'

scheiding, verlies van baan of partner, maar ook door een pandemie. Mensen hebben vaak geen schuld aan de schuld die ze hebben opgebouwd. Hoe meer dit, mede door de coronacrisis, zichtbaar wordt, hoe makkelijker en logischer het is om te zeggen: we gaan sneller saneren.'

Om te zorgen dat mensen in een schuldhelpverleningstraject iets meer overhouden om van te leven, gaat in januari 2021 de beslagvrije voet omhoog - het deel van je inkomen waarop geen beslag mag worden gelegd. Geeft dat lucht?

'Het gaat om tientjes. Je houdt iets meer over, maar het is nog steeds minimaal. Het blijft passen en meten. Ik vind dat er tijdens een aflossingstraject

voldoende over moet blijven om van te leven, zonder nieuwe schulden te hoeven opbouwen. Als je op het sociaal minimum zit, is dat bijna niet te doen.'

Zou verhoging van het sociaal minimum bijdragen aan het terugdringen van schulden?

'Zeker. Heel veel mensen met een uitkering redden het niet. Hoewel ze de beste budgetteerders van Nederland zijn. We vragen ontzettend veel van mensen met een laag inkomen. Het zou heel goed zijn ons af te vragen: Wat is nou een goed bestaansminimum? Dat we niet alleen kijken hoe we de schuldhelpverlening kunnen verbeteren, maar ook het inkomen verhogen. Het Nibud heeft voor de FNV onderzoek gedaan wat een

'We vragen ontzettend veel van mensen met een laag inkomen'

stijging van het minimumloon naar 14 euro per uur doet (met koppeling aan de uitkeringen). En dan zien we dat dat echt een verschil maakt voor mensen met een laag inkomen. Iets meer geld te besteden hebben, zorgt ervoor dat je ook bij pech geen schulden hoeft op te bouwen. Als het bestaansminimum omhooggaat, hebben mensen meer lucht en neemt de stress af wat ook financiële keuzes ten goede komt.'

DE CIJFERS

Zo'n 1,3 miljoen mensen hebben een betalingsachterstand. Een half miljoen kampt met risicovolle schulden, zo becijferde het Nibud. Volgens cijfers van de Nederlandse Vereniging voor Schuldhelpverleners (NVVK) meldden zich in 2019 89.152 mensen bij de schuldhelpverlening; een fractie dus. Voor 2020 en daarna verwacht de NVVK een stijging van 30 procent. Gemiddeld duurt het vijf jaar voordat mensen om hulp vragen. Hun gemiddelde schuld is dan 42.900 euro bij gemiddeld veertien schuldeisers.